Írta: Szabó László
2011. június 29. szerda, 19:35 - Módosítás: 2018. április 03. kedd, 19:53

Az förtelmes részögösködésről

Másodéves voltam, s ekkorra harmadik szakos létemre teljes jogú tagja a Néprajzi Intézetnek. Az első pillanattól kezdve kulcsom volt az Intézethez, fiókom, ahol tarthattam a könyveimet, jegyzeteimet, kabátomat nem a ruhatárban, hanem a szemináriumban tehettem le. A kástuban azaz a fotó előszobájában a függöny mögötti polcon ennivalót tarthattam, főzhettem a rezsón, lyukas órákon ott ülhetem, gépelhettem, ha óra volt a szemináriumban. Szabadon használhattam a labort, a könyvtárat este kb. háromnegyed tízig, míg a portás nem csengetett bent maradhattam. Még nap közben is udvarias kopogás után bármikor bemehettem a tanársegédi szobába könyvért, folyóiratért vagy, ha beszélni akartam valami felmerülő kérdésről Zoli vagy Jóska bácsival. Ők is, főleg Zoli bácsi, át-átnéztek a szemináriumba – egy ajtónyitás – és beszélgettek velünk, érdeklődtek, kérdezgettek, tanácsot adtak. Szokás volt, hogy ha valaki a másik témájához adatot, irodalmat, ábrát, stb. talált, azt szabályszerű cédulára kiírta, az asztalára tette. Mindenki tudta, hogy ki mivel foglalkozik és hol tart.

Ebbe a körbe tanáraink is bele tartoztak. A Prof. is, Zoli bácsiék is. Gyakran megesett, hogy pl. cédulával a kezében léptek át az ajtón, s ha ott volt az illető, már meg is vitatták, hogy miként hasznosítható. Aki komolyan vette a szakmáját, annak az egész napos ottlét csak hasznára volt. Más szakos hallgatók irigyeltek is bennünket. Nem tudták, hogy ennek komoly ára is van. Íratlan törvény volt, hogy jelesnél rosszabban kollokválni nem lehetett. A szemináriumi dolgozatnak is ez volt a mércéje. Egész kis tanulmányt kellett írni, amit szinte publikálni lehetett. A szakdolgozatban pedig majd mindenkinek négy év munkája szorult. Megesett, hogy valaki nem érte el vizsgán a jeles szintet, de a Gunda professzor úr vagy Zoli bácsi beírta a jelest, azzal, hogy reméli, két-három nap múlva, ha újra jön….!? Ez önmagában szégyen volt és el lehet képzelni, hogy mit állt ki és mit tanult a delikvens a titkos pótvizsgáig. Az is bizonyos, hogy soha nem követte el azt a hibát, hogy ne készült volna fel tökéletesen. A sok jeles vizsga miatt más szakosok könnyű és léha szaknak tartották ezért a néprajzot, s mert mindig nevető és jókedvű emberek perdültek ki az ajtón, ezt igazoltnak is látták. Éppen ezért Gunda prof. – aki hangulatában szeszélyesen változó ember volt – kényesen óvta az Intézet (akkoriban nem Tanszéknek mondtuk) jó hírét. Ennek dacára mikuláskor, szilveszterkor és Béla napon vidám kis összejövetel is kerekedett, ahol batyus bál hozott anyagból, némi szeszes itallal is évi rendszerességgel megtartatott.

Történt egyszer, hogy igen jól sikerült szilveszteri bulink volt. Az akkor már végzett Ikvai Nándi, aki a Déri Múzeumban dolgozott (felesége Sándor Ildikó még másodéves néprajzos volt), kissé túl is szervezte a dolgot. *A szokásosnál több bort szerzett be.* Tehette, mert Gundánál külön kegyben állt. Nem volt olyan tréfa, sőt úgymond kitolás, átverés, amit el ne nézett volna neki. Ezen felül már könyve jelent meg, dolgozó és kereső ember volt. Sőt Zoli bácsival is legény cimborák voltak és sok kaland fűzte őket össze, amit alakuló monda vagy anekdota csíraként mogyoróski gyűjtésem során hallottam is. Ekkor még nem nevezte a

szakma ezeket igaztörténetnek. Nándi nyílván ki is akart tenni magáért, hisz nem vékonypénzű diák volt, hanem kereső, megállapodott és nős ember. Ezt csak úgy mondom, mert ő ezzel nem kérkedett, sőt eszébe sem jutott szerintem, hogy így jelezze státusát. Ő egyszerűen boldog volt. Gyerekesen boldog, hiszen megütötte a főnyereményt – Ildikót.

Sokkal inkább mondom mindezt azért, mert volt az intézetnek egy másik ifjú házasa is Béres Csaba. Mi nem ismertük a feleségét, aki már dolgozó nő volt. Nem is beszélt róla. Annál inkább tartott nekünk már-már unalomig oktató jellegű beszédeket önmagáról és a házasságról. Éreztette velünk, hogy taknyos kölykök vagyunk, nincs rajtunk felelősség érzet, mit tudunk mi az életről… hajh!?..., i.t.d., ahogy az orosz mondja. Ez igen furcsa volt, mert addig egy igen vidám, mondhatni röhencs embernek ismertük. Most meg hirtelen olyanná lett, mint aki kökényen él. Lám, ilyenné is lehet lenni, ha megnősül az ember.

No, de térjünk vissza a szilveszteri borhoz, illetve annak maradványához. A jól sikerült óévbúcsúztatón nem fogyott el az itóka, úgy négy liternyi maradt az egyik demizsonba, amit a szemináriumba lévő kézmosó csap alá állítottunk, és rá-rájártunk ebéd után. Aki kívánta bekapott egy-egy pohárkával. Nem élt senki vissza azzal, hogy ad libitum ihattuk. Még három nap múlva is volt belőle. Ez lett a vesztünk.

A menzai ebéd után vagy hárman-négyen, köztük én is megittunk egy pohárkával. Én kimentem a szemináriumból, így a történtekről mások elbeszélése alapján számolok be. Fent említett ifjú házas Béres Csaba is a csaphoz járult, hogy delektálja magát, amikor Gunda prof. belépett a tanársegédiből, s látva ott néhány hallgatót letelepedett. Csaba pohárral a kezében udvariasan kérdezte, hogy ugyan nem inna-e Professzor Úr egy pohárkával? Meglepődött, de mosolyogva igennel felelt. Csaba elmosott egy poharat, lenyúlt a csap alá a demizsonért s töltött kettejüknek. Poharakkal a kezében tett három-négy lépést. Mi mehetett végben a kérdéstől az igenlő válaszig, majd néhány lépés megtétele alatt a Prof. lelkében, az örök rejtély marad. De a jókedvű igen meglehetősen éles ellentétben állt a fagyos és vészjósló következő mondattal.
Miféle bor ez?

Csaba aki arra ügyelt, hogy ki ne lötyögtesse a nedűt, nem észlelte a rettenetes változást. Miközben letette a poharat a Prof. elé, kedélyesen ismertette a megmaradt bor sorsát, s közölte, hogy ebéd után ez a kis sarok azóta neves zarándokhely lett. A Prof. mögött állók kétségbe esett integetését és jelző grimaszait nem értvén meg, még ki is színezte a történteket. Pedig, ha figyel, észrevehette volna Gunda arcának színeváltozását, s nem kívánta volna kedves egészségére poharát megemelve a sárgás itókát. Így fejbe kólintásként érték a megszólaló Prof. szavai, aki felugorva pohara tartalmát a csapba öntötte, ráparancsolt Csabára,

hogy oda ürítse a demizson egész tartalmát (szerencsére már nem volt sok benne), s mert ezt nem akarta megtenni, magára vonta haragját.

Kénytelen volt végighallgatni, hogy mint teszi – most már csak ő egymaga – útszéli kocsmává az intézetet, kelti rossz hírünket. Mi lett volna, ha a rektor vagy dékán vagy valamelyik professzor bejön és látja, hogy itt kocsmázunk…? Szóval hullott az áldás szegény fiú fejére. Bűnbakká lépett elő a büszke ifjú házas, olyan csorba esett önérzetén, hogy a Lehel-kürt kismiska hozzá. Hogy mentse becsülete maradékát kikérte magának ezt a hangot, s még egyebet is mondott, mire Gunda Professzor Úr közölte vele, hogy szedje a holmiját és legalább egy hónapig ne rontsa itt a levegőt. Megtörtént a bűnbak sivatagba űzése is. Csaba kirámolta a fiókját, kapta kabátját, becsapva az ajtót elviharzott. A többiek még meghallgattak néhány immár őket korholó mondatot, majd a Prof. visszament szobájába jelezve, hogy folyt. köv. Ők várjanak itt, ne menjenek sehová. Izgatottan tárgyalta az a néhány lány és fiú a történteket, s aki belépett, azt a Prof. ukáza szerint marasztották, de közben mindenről beszámoltak és ellátták tanácsokkal a semmiről sem tudókat.

Egy idő múlva visszatért professzorunk. Látva a megszaporodott társaságot, újra kezdte még hozzá a magas C-n intelmeit, kiterjesztve a vádat azokra is, akik a bor létéről mit sem tudtak. Azokra a lányokra is, akik szilveszterkor sem ittak semmit. Azokra is, akik ott sem voltak. Egy kalap alá vett mindenkit, mire megindult a tiltakozás. Ez tovább mérgesítette a helyzetet, fokozta hangerejét. Közben újabbak is beléptek, akikre rátámadt, de csak azt érte el vele, hogy letagadták, hogy bármiről is tudnának. Erre taktikát változtatott, minek én is áldozata lettem. Nagy ravaszul mosolyogva, jókedvűen csevegve érdeklődött az éppen belépőtől: *Vége az órának Lacika? Milyen órátok volt? Jó így csendben leülni egy kicsit a többiekkel.*
Válaszolgattam érdeklődő kérdéseire, majd mellesleg megkérdezte:
Jól esett-e a bor ebéd után? Jól, Professzor Úr. Csak az a baj, hogy már alig van belőle. Meg kicsit savanyú volt a kelkáposztára.

No, ennyi elég volt. Megkaptam én s a magamét. Gémkapoccsal csatolt engem is a társaság ügyéhez. Szólni sem tudtam és magamhoz sem térhettem, mert már a következő ügyfél lépte át a küszöböt, s tanúja lehettem, miként csalja csapdába őt is. Még egy ideig folytatta kisded játékát, majd elegendőnek tartotta a bűnös áldozatok számát elrendelte, hogy most azon melegében vessük papírra, hogyan is zajlott ez az ivászat. Kinek az ötlete volt? Mikor, hányszor, mennyit, stb. ittunk. Pontos mennyiség, név, dátum, stb. Megvárta míg elkezdtük írni, majd közölte, hogy fél óra múlva jön érte. Ha újabb ember jelenik meg, akár ivott, akár nem az is nyilatkozzék! Összeszedte a nyilatkozatokat és közölte, hogy négytől úgyis óra lesz, mindenki ott legyen!

Lógó orral vártuk a máskor általában kellemes hangulatú órát. Különösebb izgalom nélkül hallgattuk a predikációt, amelyben fertelmes és züllött életünkről szólt a mester. Akárha *Az nagy bihal orrába való karika*
című posztillát, vagy az
Mindönféle részögségökről
szólót hallgattuk volna. Megérezhette ezt a prédikátor is, mert a feddőénekének indulati töltése egyre hanyatlott, s a bolhából elefántot növelő hirtelen harag már egér méretűre zsugorodott. Ekkor vette elő a hites tanúvallomásokat, kezdte az egyformára sikerült vértelen nyilatkozatot felolvasni. Ezek egy csepp megbánást sem tartalmaztak. Kedvtelenül olvasgatta a szerzőhöz intézve szavait. Semmi kapaszkodót sem lelt bennük. Ekkor ért az enyémhez. Nagy nyomtatott dülöngélő betűkkel, ökörhugyozás szerű sorokkal ez állt benne:

ALULÍROTT TÖREDELMESEN BEVALLOM, HOGY 1960. JANUÁR MÁSODIKÁN A CSAP ALÁ GONDOSAN ELREJTETT DEMIZSONBAN LEVŐ SZILVESZTERI BORMARADVÁNYBÓL EBÉD UTÁN SZOMJÚSÁGOM CSILLAPÍTÁSA VÉGETT 1 AZAZ EGY POHÁR PIMPÓS BORT AZ INTÉZET MEGSZENTELT FALAI KÖZÖTT MEGITTAM. EZT A MŰVELETET MÉG KÉT NAPON ÁT MEGISMÉTELTEM. TANÚIM A MINDENKORI JELENLEVŐK.

SZABÓ LÁSZLÓ

II. ÉVES HALLGATÓ

Az olvasás közbeni kuncogás a végére óriási nevetéssé hangosodott, ami Gunda Profot is magával sodorta, s aki egy karmozdulattal félre tolta a paksamétát, s annyit mondott nevetve. *L acika, Lacika!*
Hirtelen felállt és kiment.

Erről többet nem esett szó.

Annyi kára a kiöntött boron kívül volt még az esetnek, hogy Béres Csaba megsértődött, egyre ritkábban jelent meg az órán, s egy idő után végleg elmaradt. A marxisták között lelt új otthonra, filozófus, helyesebben tudszocos lett, majd az idők változása szociológussá formálta át.